

OTTHON LEGYEN MAGYAR

A „HATÁRON TÚLI MAGYAROKKAL KAPCSOLATOS” KORMÁNYZATI POLITIKA ALAPVETŐ KIHIVÁSAI

Ahhoz, hogy érdemben hozzájárulhassunk „A szomszédos államokban élő magyarokat megillető egyes kedvezményekről szóló törvény” vitájához, röviden ismertetnünk kell a magyar kormányzat(ok) nemzetpolitikájának körvonalait, főbb ellentmondásait és kihívásait.

A határon túli magyarokkal összefüggő politikában két alapvető elvi kérdésben úgyszólván teljes az egyetértés a magyarországi politikai paletta teljes színskáláján. Az egyik, hogy – az alkotmány 6§ (3)-val összhangban – a határon túli magyarokat az anyaországnak támogatni kell. A másik, hogy az anyaországi támogatás és gondoskodás a szülőföldön való maradást hivatott szolgálni, azaz Magyarország nem kívánja segíteni az anyaországba települést. Ebben a két kérdésben a politikai pártok hatalmas tömegtámogatottsággal rendelkeznek a magyarországi lakosság körében.

A „támogatunk benneteket, de ide ne gyertek!” elv azonban komoly nemtetszést váltott ki a határon túli magyarokból. Sokan hangoztatták, hogy nem beszélhetünk őszinte gondoskodásról és támogatásról akkor, ha a határon túli magyar Magyarország területén azonos elbírálásban részesül mondjuk egy tunéziai, vagy bolgár illetőségű személlyel. Ugyanakkor az EU állampolgárai a határon túli magyarokkal szemben számos előnyt élveznek. (Ezek a kedvezmények csupán a maroknyi őshonos ausztriai magyarságot érintik.)

A nemzetközi gyakorlatban a határon túli honfitársakról való gondoskodás legelterjedtebb formája az anyaországba való letelepedés és a honosítás/visszahonosítás jelentős megkönnyítése. Esetenként ehhez csupán egy formális kérvény szükséges. Németország, Olaszország, Izrael, Horvátország vagy Írország esetében ilyen vagy ehhez hasonló gyakorlattal találkozhatunk.

A mindenkori magyar kormányzat ezt az elterjedt és működő rendszert több okból sem akarta-akarja alkalmazni. Ennek legalább két fontos oka van. Az egyik Magyarország és a határon túli magyarok különleges helyzete és viszonyrendszere, a másik a magyar nemzetstratégia azon meghatározó alaptétele, amely a szülőföldi boldogulást preferálja.

Magyarország valóban egyedülálló helyzetben van, egyrészt azért, mert a környező országokban saját lakosságának harminc százalékát kitevő magyarság él (ez az említett példák többségében nem így van), másrészt mert a határon túli magyarok legalább hetven százaléka jóval a magyar átlag életszínvonal alatt él. Ezek ismeretében az efféle letelepedési és honosítási kedvezmények könnyen tömeges magyarországi bevándorlást eredményezhetnének. Ez a „veszély” a határon túli magyarok ugyancsak rendkívül aggasztó demográfiai mutatóinak ismeretében könnyen a magyarlakta területek elnéptelenedéséhez és további elöregedéséhez vezetne.

Ezzel el is érkeztünk a második tényezőhöz, nevezetesen ahhoz a széles támogatott alapelvhez, hogy a határon túli magyaroknak otthon kell boldogulniuk és magyarnak maradniuk.

A fentiek ismeretében feltehetjük a kérdést: van-e elfogadható és járható középút? Lehetséges-e olyan jogi kereteket létrehozni, melyek biztosítják a nem-állampolgár magyarok „több mint idegen” státusát Magyarország területén, ugyanakkor nem teszik lehetővé a huzamosabb magyarországi tartózkodást, a letelepedést, illetve a magyar állampolgárság megszerzését?

A „státustörvénnyel” a kormányzat éppen ezt a merész célt tűzte ki maga elé. A készülő törvény célja tehát nem más, mint hogy az otthonmaradást és boldogulást segítse elő úgy, hogy Magyarországon a határon túli magyarok az idegenektől különböző elbírálásban, különjogokban, kedvezményekben részesüljenek. Itt jegyezzük meg, hogy a magyar jogrend ma is ismer olyan kedvezményeket, amelyek megkülönböztetik a határon túli magyarokat a többi idegentől, ám ezek csak keveseket érintenek.¹

Tekintettel arra, hogy a készülő törvénynek csupán a „kerettervezete” ismert, a részletes elképzelések egyelőre nem publikusak, írásom ennek a dokumentumnak az elemzésére hagyatkozik.² Pontosabban annak néhány sarkalatos pontját igyekszik megvitatni.

A „kerettervezet” csupán általánosságban határozza meg azokat a területeket, amelyeken a nem magyarországi magyarok az idegeneknél kedvezőbb elbírálásban részesülhetnek. Ezek az ideiglenes munkavállalás, egyes egészségügyi szolgáltatások, utazási kedvezmények, részképzés a magyarországi felsőoktatásban, pedagógus továbbképzés stb. A részletek is-